

Základní škola Králíky,

Moravská 647, Králíky, 561 69

www.gazskraliky.cz

zskraliky@gmail.com

IČ 49314629,

tel. 778541108(Žlutá škola), 778541109 (Bílá škola)

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT -21149/2016

Vypracoval: Mgr. Zdenka Kolbová, školní metodik prevence

Mgr. Radmila Vavrušová, školní metodik prevence

Mgr. Iveta Kubíčková, výchovný poradce

Schválil: Mgr. Vlastimil Kubíček, ředitel školy

Účinnost ode dne: 1. 9. 2018

Osnova:

- 1. Úvod**
- 2. Cíl programu**
- 3. Odpovědnost školy**
- 4. Charakteristika šikanování**
- 5. Podoby šikanování**
- 6. Znaký šikanování**
- 7. Opatření školy**
- 8. Krizový plán**
- 9. Postup při vyšetřování šikany**
- 10. Výchovná opatření**
- 11. Nápravná opatření**

Příloha:

- 1. Doporučené postupy pro pedagogy**
- 2. Doporučení pro rodiče**

1. Úvod

Program je zpracován v souladu s metodickým doporučením MŠMT č.j. 21 291/2010-28 k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních a metodickým pokynem MŠMT č.j. 21 149/2016 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních.

2. Cíl programu

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli

- vytvořit bezpečné, respektující a spolupracující prostředí
- zvládnout takové metody, techniky a přístupy, které budou směřovat k předcházení šikany, k jejímu včasnému rozpoznání a k umění řešit a následně minimalizovat její výskyt
- zaměřit se na oblast komunikace a vytváření pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách, vést žáky k vzájemné toleranci, respektu a odpovědnosti
- zajišťovat podmínky pro zdravý vývoj žáků a pro předcházení vzniku rizikového chování

3. Odpovědnost školy

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školského zákona) má škola jednoznačnou odpovědnost za žáky, je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřeřazení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona)

Ohlašovací povinnost školy:

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu oznamuje toto ředitel školy Polici ČR.
- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností nebo poskytování školských služeb – oznamuje třídní učitel zákonnému zástupci agresora i oběti,
- Podezření, že je dítě v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje samo sebe – oznamuje ředitel školy OSPOD.

Ředitel školy

- zajistí vzdělávání pracovníků v oblasti šikanování a sociálně patologických jevů
- zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování
- zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení
- oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte nebo Policii ČR skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka; pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popřípadě opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány bez zbytečného odkladu

Zástupce ředitele školy

- zajistí v souladu s pracovním řádem pedagogických pracovníků dohled nad žáky v době vyučování i při školních akcích
- spolupracuje s metodikem prevence, výchovným poradcem a třídním učitelem při řešení krizových situací

Školní metodik prevence

- spolupracuje s vedením školy a třídním učitelem při řešení krizových situací
- spolupracuje s okresním metodikem, Policií ČR a orgány sociálně právní ochrany dítěte
- podílí se na prevenci rizikového chování

Třídní učitelé

- na začátku školního roku informují žáky i rodiče na koho se obrátit při problémech se šikanou

- seznámí na začátku roku žáky i rodiče s Programem proti šikaně
- neprodleně řeší projevy sociálně patologického chování ve spolupráci se ŠMP, výchovným poradcem a vedením školy
- v průběhu školního roku na třídnických hodinách diskutují se žáky o slušném chování a pozitivních mezilidských vztazích

4. Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Může mít fyzickou i psychickou podobu a dochází k ní ve všech věkových i sociálních skupinách. Při posuzování toho, co je a co není šikana, musíme mít na zřeteli, jak uvedené projevy působí na toho, komu jsou určeny, tedy oběť šikany.

5. Podoby šikanování

přímá podoba šikany – fyzická, verbální, neverbální - ponižování, vyhrožování, pomluvy, slovní útoky v podobě nadávek, loupeže, poškozování věcí, vydírání, fyzické útoky v podobě bití, sexuální obtěžování

nepřímá podoba šikany – demonstrativní přehlížení, ignorování žáka, izolování, pomluvy, nařčení ze sexuálního obtěžování, ponižování, ničení pověsti a reputace

elektronická podoba šikany - kyberšikana (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, internetových stránek apod.)

smíšená podoba šikany - kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy)

6. Znaky šikanování (příklady)

a) nepřímé (varovné) znaky šikany:

- žák je často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- ve chvílích volna vyhledává blízkost dospělých
- má-li promluvit před skupinou, je ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do zařízení i z něj
- začíná vyhledávat důvody pro absenci
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

b) přímé znaky šikany:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet; rozhodujícím kritériem je míra zranitelnosti daného žáka
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým způsobem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary
- skutečnost, že se podřizuje panovačným příkazům
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je žák neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

7. Opatření školy

- vytváříme pozitivní atmosféru ve škole

- vytváříme vstřícné vztahy mezi učiteli a žáky a mezi učiteli navzájem
- důsledně a systematicky vedeme žáky k osvojení norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech
- poskytujeme žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost, informace poskytujeme i rodičům
- odmítáme jakékoliv projevy násilí mezi žáky
- zahrnujeme témata šikany do výuky jednotlivých předmětů
- třídní učitelé pracují s třídními kolektivy
- šikana a její projevy jsou považovány za hrubé porušení školního řádu
- třídní učitel vytváří ve spolupráci s třídou třídní pravidla, která by měla rozvíjet pozitivní klima ve třídě
- máme ustaveno ŠPP – poskytujeme školní poradenské služby žákům, učitelům i rodičům
- spolupracujeme se specializovanými institucemi (PPP, SVP, OSPOD, dětský lékař, Policie...)
- organizujeme vzdělávání celého pedagogického sboru
- organizujeme cílené preventivní programy
- dohlížíme na riziková místa ve škole (šatny, WC, třídy o přestávkách), pedagogičtí pracovníci mají dohled nad žáky ve škole před vyučováním v době přestávek
- učitelé jsou vzájemně informováni o možném výskytu či podezření na pravidelných poradách

Školní poradenské pracoviště:

Výchovný poradce – Mgr. Iveta Kubíčková

Školní metodik prevence – Mgr. Zdenka Kolbová, Mgr. Radmila Vavrušová

Speciální pedagog – Mgr. Jana Juránková

+ spolupráce s vedením školy a třídními učiteli

Ochranný režim

- školní řád
- Minimální preventivní program
- Krizový plán školy
- Školský zákon
- Zákon č. 359/1999 Zákon o sociálně právní ochraně dítěte
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT č.j.:21291/2010-28)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (MŠMT č.j.:21149/2016)

Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanu, je za odborné vyšetření záležitosti odpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrných informací. Postup pedagogů při řešení šikany je uveden v krizovém plánu školy.

Spolupráce se specializovanými pracovišti – kontakty:

- PPP Ústí nad Orlicí, 465 521 296 (PhDr. Petra Novotná)
- OSPOD Králíky, 465 670 861 (Bc. B. Strnad)
- PČR Králíky 465 631 333
- SVP Mimóza Ústí nad Orlicí 465 526 969
- Viva
- Lékař pro děti a dorost Králíky 465 631 264 (MUDr. O. Měchurová)

8. Krizový plán

Pedagogický pracovník

má-li podezření na šikanu (informace získané od rodičů nebo žáků) nebo v případě prokázaných projevů šikany – konfrontuje svá podezření s dalšími kolegy a oznámí tuto skutečnost řediteli školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci a třídnímu učiteli

Třídní učitel

- podílí se na vyšetřování šikany
- vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případě, že se podezření neprokáže
- začne intenzivněji sledovat klima třídního kolektivu
- po ukončení vyšetřování vysvětlí nebezpečí a důsledky šikany ve třídě, oznámí potrestání viníků a třídu nadále sleduje a konzultuje postup s metodikem prevence a výchovným poradcem
- navrhne na pedagogické radě potrestání agresorů
- pracuje s celou třídou

Ředitel školy

- rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda je nezbytná součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR
- určí pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany

Metodik prevence a výchovný poradce

- zahájí vyšetřování v souladu s postupy podle metodiky
- zajistí informovanost rodičů obou stran o vyšetřování šikany (při jednání s rodiči dbají na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací)
- v případě negativních dopadů šikanování na oběť nabídne rodičům zprostředkování péče v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo u jiných specializovaných odborníků
- o průběhu vyšetřování a jeho výsledcích vedou dokumentaci
- s vedením školy na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhnou další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku
- seznámí rodiče agresora (pokud je nezletilý) se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci; pokud odmítají, zváží oznámení na Policii ČR a orgánům sociálně právní ochrany dítěte; pokud je agresor zletilý, jedná pouze s ním
- seznámí rodiče oběti se situací, domluví se na opatřeních k nápravě vzniklé situace
- pokud je to nutné, zajistí pro daný třídní kolektiv diagnostiku třídních vztahů a následnou práci s kolektivem ve Středisku výchovné péče MIMÓZA Ústí nad Orlicí

9. Postup při vyšetřování šikany

Počáteční šikana

- 1) Vyslechnout nezaujaté svědky, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
- 2) Vypracovat přehled hlavních typů agresorů (iniciátor, hlavní účastník) a údaje co a komu udělali, jak dlouho šikana trvá.
- 3) Konzultovat s rodiči případné oběti výskyt nepřímých znaků šikany; požádat je o pomoc a spolupráci.
- 4) Citlivě a diskrétně vyslechnout oběť; zaručit bezpečí a důvěrnost informací; upozornit, že problém nebude řešen před celou třídou.
- 5) Zajistit ochranu oběti šikany.
- 6) Vyslechnout agresory, popřípadě konfrontovat agresory mezi sebou; snažit se najít nejslabší články, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
- 7) Ze všech pohovorů a vyšetřování pořádat zápis, který bude ověřen podpisy zúčastněných, to je žáků a pověřených pedagogických pracovníků.

- 8) Potrestání agresora – výchovná opatření podle školního řádu; popřípadě začít spoluprací s PPP (Pedagogicko- psychologická poradna) nebo SVP (Středisko výchovné péče).

Pokročilá šikana neobvyklou formou – skupinové násilí vůči oběti

- 1) Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- 2) Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- 3) Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- 4) Pokračující pomoc a podpora oběti.
- 5) Nahlášení policii.
- 6) Vlastní vyšetřování.
- 7) Ze všech pohovorů a vyšetřování pořídit zápis, který bude ověřen podpisy zúčastněných, to je žáků a pověřených pedagogických pracovníků.
- 8) Potrestání agresora – výchovná opatření podle školního řádu; spolupracovat s PPP (Pedagogicko- psychologická poradna), SVP (Středisko výchovné péče), OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dítěte) popřípadě s Policií ČR.
- 9) V případě negativních dopadů šikanování na oběť zajistit nebo zprostředkovat péči PPP, SVP, SPP (Speciálně pedagogické centrum) případně další specialisty.
- 10) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým kolektivem, s traumaty těch, kteří přihlíželi šikanování, ale nezasáhli.

Kyberšikana

V případě podezření na kyberšikanu bude škola při šetření spolupracovat s OSPOD a Policií ČR.

- 1) Třídní učitel zajistí ochranu oběti – kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu.
- 2) Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy.
- 3) Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc externího pracovníka, kontaktovat a spolupracovat s webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
- 4) Opatření – dle závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.
- 5) Informovat a poučit rodiče – oběti a kyberagresora, postupy a zásady jsou stejné jako u šikany, poučit rodiče koho mohou kontaktovat (policie, OSPOD, PPP, právní zástupce, ...).
- 6) Žádat konečný verdikt a informace – konečné stanovisko všech zainteresovaných institucí a dalších subjektů.
- 7) Postih podle Školního řádu
- 8) Doporučit oběti/rodičům – ukončit komunikaci - neodpovídat, blokovat útočníka, mluvit o tom se jim děje – poradit se s někým blízkým, vyhledat pomoc, oznámit útok, ukládat důkazy, žádat konečný verdikt
- 9) Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, oznámí tuto skutečnost Policii, v případě podezření má povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

10. Výchovná opatření

- 1) Pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků.
- 2) Pro potrestání agresorů užívat běžná výchovná opatření dle školního řádu
- 3) Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- 4) Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- 5) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). Další práce se třídou je v kompetenci třídního učitele nebo metodika prevence a výchovného poradce.

11. Nápravná opatření

- výchovná opatření – školní poradenské pracoviště
- snížení známky z chování – pedagogická rada
- ředitel školy doporučí rodičům agresora dobrovolné umístění do SVP
- ředitel školy podá návrh OSPOD k zahájení práce s rodinou
- následná dlouhodobá práce s obětí i agresorem – třídní učitel, školní metodik prevence
- práce s celým třídním kolektivem – třídní učitel, školní metodik prevence

Šikana zaměřená na učitele

dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT -21149/2016

Prevence šikany učitele žákem:

Cílem je vytváření a udržování bezpečné školy.

- dobré sociální klima (podpora dobré sborovny, podpora vedení školy, oceňování práce pedagogů, vytváření atmosféry důvěry, podpora spolupráce pedagogů, podpora nekonfliktního řešení problémů),
- přípustnost rizika výskytu šikany učitele ve škole
- otevřené odmítání takového chování
- realizace prevence a intervence

Co dělá pedagog:

- nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě
- řeší včas konflikty a nerespektování
- pracuje s pravidly chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování (školní řád)
- vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou
- usměrňuje řešení na individuální konzultaci, vyhýbá se konfrontačnímu tónu
- posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr,
- činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými
- -propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků
- jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout
- očekává úspěch u všech žáků a podporuje je
- dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře
- staví na silných stránkách žáků
- nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou
- při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost
- všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje
- problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, popř. vedením školy
- všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je, podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý

Řešení šikany učitele žákem:

Šikana oznamuje pedagog, který je obětí vedení školy, aby nezůstal v této situaci sám. Učiní tak i pedagog kolegy, který se stal obětí takové šikany. Důležité je vyhodnotit závažnost situace. Je důležité porozumět tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Ten může být i bolestivý pro svědky

1. zajištění bezpečí a odborné pomoci – vedení školy
2. zajištění dohledu nad žáky ve třídě – vedení školy
3. izolace agresora – školní metodik prevence
4. zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě – školní metodik prevence, třídní učitel
5. posouzení sociálních vztahů ve třídě odborníkem (PPP ÚO) – školní metodik prevence
6. zajištění intervenčního programu k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (program selektivní či indikované prevence) – školní metodik prevence
7. řešení situace s žáky, rodiči, ostatními pedagogy – vedení školy, třídní učitel, školní metodik prevence
8. po vyřešení šikany revidovat krizový plán

PŘÍLOHA

1. Doporučené postupy pro pedagogické pracovníky

a) Šikana, podezření na šikanu

- prodiskutovat případ s kolegy, ŠMP, výchovným poradcem a vedením školy
- pracovat s kolektivem třídy
- informovat zákonného zástupce
- obrátit se na relevantní služby
- zajistit informovanost pro všechny pracovníky školy
- provádět písemný záznam

b) Doporučení, pokud se svěří oběť

- nikdy neoznačujte popisované prožitky za týrání, zneužívání a šikanu dřív, než to udělá postižený
- dejte najevo, že učitel je ten správný člověk, na koho se postižený obrátil o pomoc
- nabízejte další varianty pomoci nepřímou
- mějte na mysli, že naším prvním úkolem není problém vyřešit, ale poskytnout krizovou intervenci, jejímž cílem je navázat a udržet kontakt a hledat další adekvátní krok v procesu řešení
- buďte připraveni, že se pravděpodobně objeví vaše emocionální reakce na exponované téma
- dejte dítěti najevo, že jste na jeho straně a pochvalte ho za to, že našlo odvahu za vámi zajít
- ptejte se, co již dítě zkusilo udělat, aby se násilí neopakovalo
- pátrejte, ke komu má dítě důvěru, na koho se může obrátit a s kým již mělo při nesnázích dobrou zkušenost; nedejte se odradit odpovědí, že nikdo takový není
- dítě, které nemá odvahu vypovídat o své zkušenosti, popisuje události jako by se to událo někomu jinému; přistupte na tuto formu komunikace, dítě později může připustit, že šlo o jeho zkušenost
- nenechte se vlákat do pasti: „Řeknu vám tajemství, ale nesmíte jej nikomu říct.“

c) Objeví-li se žák, který má sklon k šikanování

- na místě je slušné, ale nekompromisní jednání
- zeptejte se ho, zda si je vědom, jak se popisované chování označuje a jak je viděno z právního hlediska
- dejte najevo, že jste mu k dispozici, spolupracujte s „dobrou částí“ žáka a oceňujte ji
- hledejte řešení pro akutní situaci

d) Objeví-li se žák, který je neprávem označen za agresora

- není to důkaz, že je vinen, ale že se nebojí dát podnět k vyjasnění
- podpořte ho emočně
- zdůrazněte, že věc musí posoudit odborník a podpořte příchozího, aby co nejrychleji nějakého zkontaktoval
- nabídněte kontakt z krizových center
- pátrejte po náznacích autodestrukce

2. Doporučení pro rodiče

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- dítě začíná s nechutí chodit do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), odkládá odchod z domova, při pečlivějším sledování je na něm možno pozorovat strach
- dítě ztrácí chuť k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy tou nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- dítě usíná s pláčem, má neklidný spánek
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se
- dítě bývá doma smutné, apatické, objevují se výkyvy nálad a mohou se vyskytnout zmínky o sebevraždě; odmítá svěřit se s tím, co jej trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody nebo peníze doma krade
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům či jiným dětem, může projevovat zlobu i vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti hlavy, může ráno zvracet, snaží se zůstat doma; své zdravotní potíže může přehánět i simulovat
- dítě se začne vyhýbat docházce do školy a zdržuje se doma víc, než mělo ve zvyku

Bezpečnostní plán

Škola má připraveny opatření, která používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou.

Účelem těchto opatření je riziku účinně a konkrétně předcházet.

Součástí bezpečnostního plánu jsou:

- Preventivní programy, které probíhají v průběhu celého školního roku a jsou zaměřeny na rizika, které by se mohly vyskytnout na škole nebo v některé třídě. Preventivní programy jsou prováděny odborníky.
- Všeobecná primární prevence je prováděna v průběhu celého školního roku třídními učiteli i ostatními učiteli v jednotlivých předmětech
- Třídní učitel pracuje se svou třídou na třídnických hodinách (žáci zde mají možnost mluvit o své spokojenosti ve škole, vztazích ve třídě i ve škole, učí se efektivně řešit konfliktní situace apod.), vytváří s třídou školní pravidla, které si tvoří žáci sami, a pracuje v případě potřeby na zlepšení vzájemných vztahů mezi spolužáky
- Třídní učitel ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm pracuje s rizikovými žáky
- Třídní učitel se podílí na přípravě a organizaci školních akcí, které mohou eliminovat rizikové chování
- Škola odmítá jakékoli formy násilí mezi žáky a snaží se tomuto předcházet
- Škola pořádá adaptační kurzy pro žáky 6. ročníků, kterých se účastní třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence, aby mohli společně zmapovat vztahy ve třídě a mohli předcházet případnému rizikovému chování žáků
- V průběhu školního roku probíhá sebehodnocení v jednotlivých třídách
- Na škole existuje schránka důvěry – je umístěna před 2. pavilonem na chodbě nebo existuje webová schránka důvěry. Obě schránky kontroluje školní metodik prevence. O schránce důvěry jsou informováni děti i rodiče na začátku školního roku.

3. Literatura a webové odkazy

- Bendl, S.: Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003.
- Braun, R.: Diagnostika školní třídy. Skupinová práce se třídou. Praha: IPPP ČR, 2008.
- Čapek, R.: Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010.
- Grecmanová, H.: Klima školy. Olomouc: Hanex, 2008.
- Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016). Psychologie školní šikany [Psychology of the school bullying] Praha: Grada.
- Kavalír, A. (Eds.). (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013): Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net
- Kopecký, K. Úvod do problematiky kyberšikany páchané na učitelích. Internetový portál E-Bezpečí [online]. 2016 [vid. 23. únor 2016]. Dostupné z: <http://www.ebezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1120-kybersikana-ucitelu-vyzkum-Univerzity>. [cit. 2. 12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
- Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2. 12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialypro-studium-studie-atd>
- Krejčí, V. Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/74-pravidla-bezpeneho-chovanina-internetu-pro-rodie-2015
- Lašek, J.: Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001
- Mareš, J.: Dotazník sociálního klimatu školní třídy. Praha: IPPP, 1998
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy I. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy II. Brno: MSD, 2004
- . Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy II. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, 2005.
- Mareš, J. Diagnostika sociálního klimatu školy. In Ježek, S. (ed.), Psychosociální klima školy I. Brno: MSD 2003.
- Mertin, V., Krejčová, L.: Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika. 1.vyd.Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., Bártík, P. et al. (2015). Prevence rizikového chování ve školství (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015). Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015). Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
- Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.
- Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012). Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Vágnerová, K. (2009). Minimalizace šikany. Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál.

Webové odkazy

Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.) Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

E-Nebezpeci pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>